

اخلاق اجتماعی

پیامبر (ص)

مؤلفان:

حجت الاسلام مرتضی حنفی پور

دکتر محسن نیازی

سرشناسه	: جعفرپور، مرتضی، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآورنده	: اخلاق اجتماعی پیامبر (ص) / مؤلفان: مرتضی جعفرپور، محسن نیازی.
مشخصات نشر	: تهران: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، مؤسسه نشر شهر، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۲ ص
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۵۹۱-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
موضوع	: محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - اخلاق
موضوع	: اخلاق اجتماعی - جنبه‌های مذهبی - اسلام
شناسه افزوده	: نیازی، محسن، ۱۳۴۴ -
شناسه افزوده	: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، مؤسسه نشر شهر.
رده‌بندی شکره	: ۱۳۹۱ ۳ الف ۶/ج BP۲۴/۴۶
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۳
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۲۹۳۶۴۲۱

مؤسسه نشر شهر
سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران

اخلاق اجتماعی پیامبر (ص)

مؤلفان: مرتضی جعفرپور، دکتر محسن نیازی

ناشر: مؤسسه نشر شهر

نوبت و تاریخ نشر: اول - ۱۳۹۱

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

آماده‌سازی و چاپ: مؤسسه نشر شهر

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۵۹۱-۱

بها: ۶۰/۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. ©

Printed in Iran.

نشانی ناشر: تهران، میدان آرژانتین، رویروی پارک‌سوار بیستی، ابتدای خیابان آریقا،

شماره ۶، مؤسسه نشر شهر تلفن: ۸۸۱۹۳۳۰۱-۲ ۸۸۱۹۳۳۰۴-۶

فروشگاه مرکزی: ۸۸۹۵۲۵۳۴

مرکز چاپ: تهران، خیابان شهید مطهری، بعد از تقاطع سهروردی، شماره ۵۱

تلفن: ۸۸۴۴۸۲۰۵ - ۸۸۴۲۱۹۰۶

E-mail: info@shahrpress.ir

www.shahrpress.ir

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۹
فصل ۱ - صبر و تحمل (بردباری)	
مقدمه.....	۲۲
رفتار با انس.....	۲۳
بردباری در برابر مخالفین.....	۲۴
بردباری در برابر رفتارهای دیگران.....	۲۴
بردباری در برابر شخص یهودی.....	۲۵
صبر و تحمل در برابر دشمنان.....	۲۵
نفرین نکرد.....	۲۶
شکیبایی و دعا برای آزاردهندگان.....	۲۶
جنین شتر.....	۲۶
عکس العمل پیامبر (ص) در برابر جسارت اعرابی.....	۲۷
صبر پیامبر (ص).....	۲۷
از اصحابم چیزی به من نگوئید.....	۲۷
بردباری در برابر دشنام.....	۲۷
ایستادگی در دعوت حق.....	۲۸
صبر در برابر آزار آزار دهندگان.....	۲۸
بردباری و مرحمت در برابر مرد بیابان نشین.....	۲۹

فصل ۲ - تواضع و فروتنی

۳۱	مقدمه
۳۱	برابری و فروتنی
۳۲	کراهت از برخاستن دیگران جلو پای حضرت
۳۲	آب زمزم
۳۲	مثل مردم بودن
۳۲	لکنت زبان مرد بادیه نشین
۳۳	تساوی مردم
۳۳	سوار بر ناقه
۳۴	سوار بر درازگوش
۳۴	نان جوین
۳۴	عیادت بیماران
۳۴	سخن گفتن به اندازه عقل مردم
۳۴	غذا خوردن پیامبر (ص) با بیمار
۳۵	لقمه غذا
۳۵	میانه روی در غذا
۳۵	بندگی پیامبر (ص)
۳۶	رفتار پیامبر (ص) هنگام غذا خوردن
۳۶	ساده زیستی در غذا
۳۷	راه رفتن پیامبر (ص)
۳۷	بستن زانوی شتر
۳۸	من پیش تو می آیم
۳۸	بنده ای از بندگان خدا
۳۸	من پادشاه نیستم
۳۹	بر خود آسان بگیر
۳۹	مردمی ترین مردم
۳۹	عقب افتادن شتر پیامبر (ص)
۴۰	نگفتن من
۴۱	اخلاق عظیم
۴۱	دیوانه ی حقیقی

فصل ۳ - شوخ طبعی

۴۳	مقدمه
۴۳	شوخی
۴۴	شوخی با دیگران
۴۴	هسته های خرما
۴۴	شبه این پا
۴۴	مزاح از خویش اخلاقی است
۴۵	پول مدیه
۴۵	سفیدی چشم
۴۵	پیرزن به بهشت نرود
۴۵	پیرمرد به بهشت نرود
۴۶	مزاح
۴۶	بریدن زبان
۴۷	من برادر شما هستم
۴۷	تبسم
۴۷	شوخی مرد بیابان نشین
۴۸	کره ی نافه
۴۸	شوخی بی مورد
۴۹	لبخند زدن

فصل ۴ - مهمان نوازی

۵۱	مقدمه
۵۱	مشایعت میهمان تا درب خانه
۵۲	دادن ردا به میهمان برای نشستن
۵۲	دعای خیر برای میزبان
۵۲	دادن زره به عنوان رهن برای گرفتن آرد برای میهمان
۵۳	سرزنش ترک میهمان نوازی
۵۳	پذیرایی از فرستادگان نجاشی

فصل ۵ - اهمیت به حقوق همسایه

۵۵	مقدمه
----	------------

۵۵	حقوق همسایه.....
۵۶	در امان ماندن همسایه نشانه ی ایمان است.....
۵۶	شکایت همسایه و بیرون گذاشتن اثاث منزل.....

فصل ۶ - آراستگی و نظافت

۵۹	مقدمه.....
۵۹	جلوه های آراستگی.....
۶۰	استفاده از عطر.....
۶۰	مسواک زدن.....
۶۰	عطر و نماز.....
۶۱	معطر بودن.....
۶۱	رد نکردن هدیه عطر.....
۶۱	محبوب ترین عطرها.....
۶۲	شستن دست ها در هر وعده غذا.....
۶۲	پوشیدن لباس سفید و اهمیت به شستشو.....
۶۲	اهمیت به نظافت شخصی.....
۶۳	آراستگی موها و ریش.....
۶۳	آراستگی زنان.....
۶۴	شانه زدن.....
۶۴	آراستگی مو.....
۶۴	اصلاح صورت.....
۶۴	سدر.....
۶۵	ناخن مردان و زنان.....

فصل ۷ - غیبت گریزی، دوری از مجادله، تملق، تکبر و

۶۷	مقدمه.....
۶۷	خوردن گوشت مردم.....
۶۸	پرهیز از غیبت.....
۶۸	ادای کوتاهی قد.....
۶۸	دوری از مجادله.....
۶۹	پیشگیری از تملق.....
۶۹	دوری از بدگویی.....

۷۰	برهیز از بوسیدن دست
۷۰	نجات از کبر
۷۰	ارزش مداری
۷۱	همنشینی با تهیدستان

فصل ۸ - قاطعیت - شجاعت

۷۳	مقدمه
۷۳	صدای و خشتاک
۷۳	قاطعیت پیامبر (ص)
۷۴	در مصاف ها نزدیک ترین به دشمن بود
۷۴	شجاعت در جنگ

فصل ۹ - کمک به فقرا و نیازمندان

۷۵	مقدمه
۷۵	بخشش به نیازمندان
۷۶	رعایت حال تهیدستان
۷۶	وام بی بهره
۷۷	سرزنش راندن فقیر
۷۷	کرامت و عزت مستضعفان
۷۸	عطای پیغمبر (ص)

فصل ۱۰ - رعایت حقوق دیگران

۸۱	مقدمه
۸۱	رعایت دیگران در خوردن غذا
۸۲	رعایت حال مردم در نماز
۸۲	چهره ای گشاده
۸۳	عدم اعتنا به امتیازات اشرافی
۸۳	حق شناسی پیامبر (ص)
۸۴	برخورد با خشک مقدسی
۸۵	سوره کوتاه

فصل ۱۱ - مدارا با دشمنان و اسیران

۸۷	مقدمه
----	-------------

۸۷	 مهر و محبت با اسرا
۸۸	 امان دادن به دشمن
۸۸	 بیزاری از دشنام
۸۹	 صفات مؤمنان راستین
۹۰	 کرامت تو
۹۰	 عهدنامه با یهودیان
۹۱	 بخشندگی پیامبر (ص)
۹۲	 رفتاری شگفت آور با رئیس منافقان
۹۳	 هیچکس را شکجه نمیدهم

فصل ۱۲ - اهمیت به عبادت، شکرگزاری و صدقه

۹۵	 مقدمه
۹۵	 آرامش کامل در عبادت حق
۹۶	 اسلام دین تعادل
۹۶	 سر به بیابان
۹۷	 عمل مداوم
۹۷	 ماه رمضان
۹۷	 سختی در عبادت
۹۷	 اهمیت به نماز اول وقت
۹۸	 عبادت پیامبر (ص)
۹۸	 مرا به خود وامگذار
۹۸	 نماز جماعت، ساده و عادی
۹۹	 پرهیز از ریا
۹۹	 صدقه یهودی
۹۹	 جاذبه ی نماز
۱۰۰	 گریه در نماز
۱۰۰	 فرمان نماز برای رسول خدا (ص)
۱۰۰	 عاطفه رسول خدا (ص) در حال نماز
۱۰۰	 رعایت مصرف آب در وضو
۱۰۱	 شب های پیغمبر (ص)
۱۰۱	 ذکر پرنده ی نابینا

سجده ی شکر برای هر مژده.....	۱۰۱
ایمان.....	۱۰۲
عبادت پیامبر(ص).....	۱۰۲

فصل ۱۳ - تعلیم و تعلّم

مقدمه.....	۱۰۳
روش آموزش پیامبر (ص).....	۱۰۳
آموزش نماز.....	۱۰۴
آموزش احترام به مسجد.....	۱۰۴
آسان بگیر.....	۱۰۴
مقام دانشجو.....	۱۰۵
تعلیم و تعلّم.....	۱۰۵
ریزش گناه.....	۱۰۵
جمع کردن هیزم از صحرا.....	۱۰۶
أئین زندگی.....	۱۰۶
محضر عالم.....	۱۰۷
وزنه برداران.....	۱۰۷

فصل ۱۴ - عفو و گذشت

مقدمه.....	۱۰۹
عفو و گذشت.....	۱۰۹
بعثت برای دعوت به خدا، نه لعنت.....	۱۱۰
خوردن افطاری پیامبر (ص).....	۱۱۰
عفو و گذشت.....	۱۱۱
عفو پیامبر (ص).....	۱۱۱
فضیلت عفو و گذشت.....	۱۱۲
گذشت از حق خود.....	۱۱۲
از خود گذشتگی (آداب دوستی).....	۱۱۳
گذشت.....	۱۱۳
بپیوند و درگذر.....	۱۱۳
عفو.....	۱۱۴
امروز روز مرحمت است.....	۱۱۵

۱۱۶	بخشش و گذشت
۱۱۶	محبت به پیامبر (ص)
۱۱۸	اگر پیغمبر باشی
۱۱۸	سوء استفاده
۱۱۹	روز رحمت و بخشش
۱۲۰	گذشت از مردی بدزبان
۱۲۱	عفو و گذشت

فصل ۱۵ - خوش خلقی و نرمی کلام

۱۲۳	مقدمه
۱۲۳	خوش زبانی
۱۲۴	زردی خضاب
۱۲۴	سلام یهود
۱۲۴	چوب مسواک برای قصاص
۱۲۵	اول ببند، بعد توکل کن
۱۲۵	لباس سیاه
۱۲۵	بیانی شیوا
۱۲۶	بد دهنی فرومایگی است
۱۲۶	آسان گیر باش

فصل ۱۶ - آداب غذا خوردن

۱۲۹	مقدمه
۱۲۹	هم غذا با بیمار
۱۲۹	چه بنده ای بنده تر از من؟
۱۳۰	برای خدا تواضع می کنم
۱۳۰	غذا خوردن با مستمندان
۱۳۱	دست های زیاد
۱۳۱	آداب غذا خوردن
۱۳۱	آداب غذا خوردن پیامبر (ص)
۱۳۲	پرهیز از خوردن غذای بودار
۱۳۲	از خوردن سیر معذورم
۱۳۲	خوردن کدو

فصل ۱۷ - سخاوت

۱۳۳	مقدمه
۱۳۳	زنبیل آرد
۱۳۴	چون باد وزان در ماه رمضان
۱۳۴	دست و دل بازتر از همه
۱۳۴	بخشش گوسفند
۱۳۴	بول های روی حصیر
۱۳۵	هرگز مرا بخیل نمییابید
۱۳۵	دو عریان را پوشانید و انسانی را آزاد کرد
۱۳۷	نیکو چه ای است
۱۳۷	پیامبر یا عترت پیامبر (ص)
۱۳۸	خداوند نمی خواهد بخیل باشم
۱۳۸	از شما پاداش نمی خواهم
۱۳۹	پاسخ نه ندارد

فصل ۱۸ - عدالت و عدم تبعیض

۱۴۱	مقدمه
۱۴۱	تربیت دینی پیامبر (ص)
۱۴۲	ثروتمند کنار فقیر
۱۴۲	رعایت نوبت
۱۴۳	قصاص تازیانه
۱۴۳	حضور بر سر قبر زن سیاه پوست
۱۴۴	پسر زن سیاه پوست
۱۴۴	قلبی خالی از تشویش
۱۴۴	درخت خرما
۱۴۵	بیا قصاص کن
۱۴۶	توجه به جایگاه زنان
۱۴۷	احترام به جنازه یهودی
۱۴۷	بگذارید صاحب حق حرف خود را بزند
۱۴۷	مگر میتوان قانون خدا را تعطیل کرد؟
۱۴۸	عدالت در آبیاری

- ۱۴۸ عدالت در تقسیم غنائم
- ۱۴۹ رنجش انصار
- ۱۴۹ تقسیم غنائم جنگ حنین

فصل ۱۹ - قناعت و ساده زیستی

- ۱۵۱ مقدمه
- ۱۵۱ پیام کدام یک از شماست؟
- ۱۵۲ از حیث شکم گرسنه ترین بود
- ۱۵۲ بالشتی از لیف خرما
- ۱۵۳ همسران ساده زیست
- ۱۵۳ گرسنه بمانم و از تو گدایی کنم
- ۱۵۳ دنیا خانه کسی است که جز آن خانه ندارد
- ۱۵۴ نان و سرکه
- ۱۵۴ بی توجهی به زیورات
- ۱۵۵ بوی خوش
- ۱۵۵ زبان ذاکر، قلب شاکر، زن با امان
- ۱۵۶ مهره های یمانی
- ۱۵۶ پدرش به قربانش باد
- ۱۵۷ این دو آشامیدنی است

فصل ۲۰ - وفای به عهد

- ۱۵۹ مقدمه
- ۱۵۹ پذیرایی از هیأت نجاشی
- ۱۶۰ در کنار صخره
- ۱۶۰ قبلاً به او وعده داده بودم
- ۱۶۱ سه روز در این مکان
- ۱۶۱ دوست نداشتم خلف وعده کنم
- ۱۶۱ پیمان با کافران قریش
- ۱۶۲ کلید کعبه

فصل ۲۱ - نصیحت و پند و اندرز

- ۱۶۳ مقدمه

گشاده رویی، کینه را میرد.....	۱۶۳
آنگونه رفتار کن که دوست داری با تو رفتار شود.....	۱۶۳
به عاقبت کار فکر کن.....	۱۶۴
خشم مگیر.....	۱۶۴
یاد مرگ.....	۱۶۵
مهیای مرگ باشید.....	۱۶۵
بروی برادر دینی.....	۱۶۶
دوری از بخل.....	۱۶۶
نمازت را به اندازه طاقت مردم طول بده.....	۱۶۶
فحش بده.....	۱۶۷
در دعا از قرآن سرمشق بگیر.....	۱۶۸
هرکس به خدا توکل کند خدا او را کافی است.....	۱۶۸
نتیجه حیا و رضا به تقسیم شده خدایی.....	۱۷۰
مشورت پذیری.....	۱۷۰
مشورت با مردم.....	۱۷۱
عیادت از جوان یهودی.....	۱۷۳
از جای برخاست.....	۱۷۳
حرمت مؤمن.....	۱۷۳
رفتار با پدر.....	۱۷۴
لطف بر مریض.....	۱۷۴
احترام به محترم قوم.....	۱۷۴
یهن کردن عبا.....	۱۷۵
احترام به برادر مسلمان.....	۱۷۵
آداب دوستی پیامبر (ص).....	۱۷۵
فضیلت و شایستگی.....	۱۷۵
کینه افراد.....	۱۷۶
اجازه ورود.....	۱۷۶
خود روی زمین نشست.....	۱۷۷
تو میهمان مایی.....	۱۷۷
فتنه بین زن و شوهر.....	۱۷۹

ثواب آشتی دادن زن و شوهر ۱۷۹

فصل ۲۲ - زنان و کودکان

مقدمه ۱۸۱

شخصیت دادن به زن ۱۸۱

نصف اجر شهید ۱۸۲

پاداش زنان ۱۸۲

سواران خوب ۱۸۲

کودکان را در آغوش بگیرد ۱۸۳

بوییدن فرزندان ۱۸۳

نزد فرزند ۱۸۴

مرکب خوب ۱۸۴

فرزندان جگر گوشه های ما هستند ۱۸۴

لباس مرا آب تطهیر می کند ۱۸۵

رفتار عادلانه با فرزندان ۱۸۶

گریه کودک ۱۸۶

احترام به فرزند ۱۸۶

آیا شتر خود را با این جوزه ها می فروشید ۱۸۷

فصل ۲۳ - انفاق

مقدمه ۱۸۹

انفاق به غیر مسلمان ۱۸۹

رفع نیاز دیگران، حتی ابوسفیان ۱۹۰

انفاق کن و نترس ۱۹۰

اولویت بخشیدن به خویشان ۱۹۰

میانه روی در بخشش ۱۹۱

همه اش ماند و کتفش رفت ۱۹۲

بخشش بی جا ۱۹۲

فصل ۲۴ - امانتداری

مقدمه ۱۹۳

امانتداری ۱۹۳

خیانت نکردن در امانت حتی برای یهود ۱۹۳

امانت داری حتی برای کفار ۱۹۴

فصل ۲۵ - اهمیت به کار و کارگر

مقدمه ۱۹۵

کار را کوچک نشمار ۱۹۵

بوسه بر دست کارگر ۱۹۶

کار گام نهادن در راه خداست ۱۹۶

دست کارگر دستی است که آتش جهنم آن را لمس نمی کند ۱۹۷

اهمیت شغل ۱۹۷

هر کس بی نیازی جوید، خداوند او را بی نیاز می سازد ۱۹۸

بیزاری از همکاری ۱۹۹

در کارهای خود کمک نخواهید ۱۹۹

فصل ۲۶ - اهمیت به پدر و مادر

مقدمه ۲۰۱

رضایت مادر ۲۰۱

به پدرش نیکی می کرد ۲۰۲

یک شبانه روز خدمت به پدر و مادر ۲۰۲

رضایت مادر و شهادتین فرزند ۲۰۳

فصل ۲۷ - یتیم نوازی

مقدمه ۲۰۵

یتیم نوازی ۲۰۵

خانه خوشحالی در قیامت ۲۰۶

یتیمان شهید ۲۰۶

فصل ۲۸ - همکاری و تعاون

مقدمه ۲۰۹

جمع کردن هیزم ۲۰۹

رفع نیاز مؤمن، تمام عمر عبادت ۲۱۰

حمل سنگ در بنای مسجد ۲۱۱

فصل ۲۹ - مهربانی

۲۱۳	مقدمه
۲۱۳	بشاش بودن در جمع و حزن در تنهایی
۲۱۴	آزار نرساندن به حیوانات
۲۱۴	علاقه خداوند به پندگانش
۲۱۵	بریدن جامه پیامبر (ص)
۲۱۵	بدخلفی با خانواده
۲۱۶	غلام سیاه
۲۱۷	سیراب نمودن حیوان
۲۱۷	مقدر بود چنین شود
۲۱۷	با دوستش مهربان تر
۲۱۸	آسان بگیر
۲۱۸	دلدارای برای مرگ پرنده
۲۱۹	پدر، پدر
۲۱۹	نشاط حیات

فصل ۳۰ - صداقت و راستی

۲۲۱	مقدمه
۲۲۱	کسوف، پدیده ای طبیعی
۲۲۲	داوری

۲۲۵	پی نوشت ها و منابع
-----	-------------------------

مقدمه:

انسان موجودی کمال‌جو و کمال طلب است که برای رسیدن به کمال، سعی می‌کند تمامی راه‌های ممکن را بییماید. در واقع گم‌شده حقیقی انسان، کمال یا به عبارتی دیگر قرار گرفتن در مسیر رسیدن به کمال است.

انسان ممکن است در پی رسیدن به کمال، هرازگاهی مسیری را انتخاب و مدتی را در آن طی طری نماید و پس از مدتی از انتخاب خود نادم و پشیمان گردد؛ چرا که یقین می‌کند این مسیر نمی‌تواند او را به گم‌شده خود برساند. لذا مسیر دیگری را انتخاب می‌کند و چه بسا ممکن است این انتخاب‌های نادرست چندین بار تکرار گردد. این انسان پس از چندین آزمون و خطا و نیز عبرت گرفتن از زندگی پیشینان و استعانت از آموزه‌های ناب دینی اگر به دنبال راهکاری اساسی باشد؛ به این نکته می‌رسد که متخلق شدن به اخلاق نیکو و پسندیده بهترین زمینه را برای قرار گرفتن در مسیر حرکت به سمت کمال فراهم می‌سازد.

اگر باور داریم که از یک سو مؤمنین حقیقی و ناب آنانی هستند که در مسیر کمال قرار گرفته‌اند و از سوی دیگر براساس آموزه‌های دینی؛ اخلاق نیکو نیمی از ایمان است، به این باور قطعی و یقینی هم خواهیم رسید که راه رسیدن به کمال گام نهادن در مسیر کسب اخلاق نیکو و پسندیده است. در واقع «اخلاق ناب، انسان را از افتادن در بیراهه‌های فساد و تباهی نجات می‌دهد.

• اخلاق نیکو و پسندیده مانع ترجیح خود بر دیگران و موجب رشد روحی انسان می‌گردد.

• اخلاق حسنه موجب عزت و سربلندی انسان در فراز و نشیب‌های سخت و دشوار زندگی می‌گردد.

• اخلاق نیکو همراه با توکل، انسان را به قله‌های نور و هدایت راهنمایی می‌کند.

پس از پی بردن به این اصل اساسی، این سؤال مهم مطرح می‌گردد که الگو و اسوه حقیقی انسان برای متخلق شدن به این خلق پسندیده کیست و معیار سنجش اخلاق آدمی چیست؟

آیات نورانی منشور هدایت و انسانیت پاسخ صریحی برای لاین سؤال در دل خود دارد، آن‌جا که می‌فرماید:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

«به تحقیق که برای شما رسول خدا صل الله علیه و آله الگویی نیکو و پسندیده است.»

همین آیات الهی وقتی هدف از بعثت این رسول مهربانی‌ها را بیان می‌کند صراحتاً اعلام می‌دارد که:

إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ

«مبعوث شدم تا مکارم اخلاقی را تمام کنم.»

با این بیان، الگو و اسوه انسان کمال طلب و در پی آن برخوردار شدن از اخلاق ناب، بی‌شک وجود نازنین پیام‌آور خوبی‌ها و رسول مهربانی‌ها حضرت ختمی مرتب محمد ابن عبدالله صلی الله علیه و آله و سلم است که هم برترین الگوست و هم مبعوث گردیده تا مکارم اخلاقی را تمام کند.

سؤال دیگر در این مسیر آن است که از این منبع فیض چگونه می‌توان مست شد و بهره برد یا به عبارتی دیگر راهکار بهره‌مندی از این الگوی اخلاقی ناب چیست؟

پاسخ به این سؤال هم آنگونه که بزرگان دینی ما تعیین نموده‌اند، شناخت چگونگی رفتار، منش و اخلاق آن رحمت خدا برای بشر و عمل به سیره عملی آن بزرگوار در تمامی عرصه‌های زندگی است.

با توجه به اهمیت خاص نقش اخلاق در سلامت فردی و اجتماعی و بهسازی کلیه شئونات زندگی انسانی، آشنایی هر چه بیشتر با والاترین الگوی اخلاق و اهتمام در جهت تخلق به اخلاق آن رسول گرامی، شاهراه سعادت و رستگاری را به روی انسان و جامعه می‌گشاید. در این بخش با توجه به عظمت موضوع، فرمایشات گهربار مولای متقیان امام علی علیه السلام در توصیف اخلاق و رفتار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ارائه می‌گردد.

ویژگی‌های پیامبر اسلام حضرت محمد (ص) از دیدگاه امیرالمؤمنین امام علی (ع)

گشاینده درهای بسته، آشکارکننده حق بر برهان، دفع‌کننده لشکرهای باطل و در هم کوبنده شوکت گمراهان، حافظ و نگهبان عهد و پیمان الهی، پرچم‌های حق را برافراشت و احکام نورانی را برپا کرد، راه و رسم او با اعتدال و حکم او عادلانه است (خطبه ۷۲).

خداوند به برکت وجود او کینه‌ها را دفع و آتش دشمنی‌ها را خاموش کرد. او میان دل‌ها الفت و مهربانی ایجاد کرد. انسان‌های خوار و ذلیل و محروم در پرتو او عزت یافتند. گفتار او روشنگر واقعیت‌ها و سکوت او زبانی گویا بود (خطبه ۹۶).

با درنگ و آرامش سخن می‌گفت (خطبه ۱۰۰).

پیامبر (ص) طبیبی ستار برای درمان بیماران است (خطبه ۱۰۸).
برای شفای قلب‌های کور، گوش‌های ناشنوا و زبان‌های لال آماده بود.
برای تبلیغ احکامی که قطع‌کننده عذرهاست، تلاش و امت اسلامی را با

هوشیاری‌های لازم نصیحت کرد. پیامبر (ص) دنیا را کوچک شمرد و در چشم دیگران دنیا را ناچیز جلوه داد (خطبه ۱۰۹).

از دنیا چندان نخورد که دهان را پر کند. دو پهلویش از تمام مردم فرو رفته‌تر و شکمش از همه خالی‌تر بود. دنیا را به آن نشان دادند، اما نپذیرفت. بر روی زمین می‌نشست و غذا می‌خورد. همچون برده ساده می‌نشست. با دست خود کفش خود را وصله می‌زد. جامه خود را با دست خود می‌دوخت. بر الاغ برهنه می‌نشست. با همه وجود از دنیا روی گرداند و یادش را از جان خود ریش‌رکن کرد. همواره دوست داشت جاذبه‌های دنیا از دیدگانش پنهان بماند.

در زندگانی رسول خدا (ص) برای تو نشانه‌هایی است که تو را به زشتی‌ها و عیب‌های دنیا راهنمایی کند. همانا خداوند، محمد (ص) را نشانه قیامت و مژده‌دهنده بهشت و ترساننده از کفر جهنم قرار داد. کاخ‌های مجلل ساخت، او با شکمی گرسنه از دنیا رفت (خطبه ۱۶۰).

آنچه که هم‌اکنون با توفیق الهی پیش روی شما خواننده عزیز قرار گرفته است، تلاش در حد بضاعت اندک در مسیر «اخلاق محمدی(ص)» است که با نگاهی اجتماعی، سعی در گردآوری و به‌تصویر کشیدن گوشه‌هایی از زندگی سراسر نور و برکت برترین الگوی بشر داشته است و اینک به عنوان راهکارهایی برای خوب زیستن و گامی در جهت برخورداری شدن از یک جامعه مطلوب و پسندیده تقدیم می‌گردد.

امید آن‌که این تلاش ناچیز موجب رضایت حضرت حق و مزید توفیق در بهره‌مندی از اخلاق نیکو و پسندیده گردد.

مرتضی جعفرپور

مدرس دانشگاه

محسن نیازی

دانشیار دانشگاه کاشان